Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!
Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОЎНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

№ 64 (7505)
СУБОТА 26 ЧЭРВЕНЯ 1943 г.

ПРАЧЫТАЎ — ПЕРАДАЙ ДРУГОМУ

МОЦНЫЯ ЎДАРЫ ПА НЯМЕЦКІХ ВОЙСКАХ НАНЕСЛІ АДВАЖНЫЯ СОВЕЦКІЯ ПАРТЫЗАНЫ, ГЕРАІЧНЫЯ НАРОДНЫЯ МСЦІЎЦЫ. ЗА ЧАС АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ ПАРТЫЗАНСКІЯ АТРАДЫ, ЯКІЯ АКТЫЎНА ДЗЕЙНІЧАЮЦЬ НА ЎСЕЙ ТЭРЫТОРЫІ, АКУПІРАВАНАЙ ВОРАГАМ, ЗНІШЧЫЛІ БОЛЬШ 300.000 ГІТЛЕРАЎСКІХ НЯГОДНІКАЎ, АРГАНІЗАВАЛІ КРУШЭННІ НЕ МЕНШ 3.000 ПАЯЗДОЎ, УЗАРВАЛІ І СПАЛІЛІ 895 СКЛАДАЎ СА ЗБРОЯЙ І БОЕПРЫПАСАМІ, РАЗБУРЫЛІ 3.263 ЧЫГУНАЧНЫЯ І ШАСЭЙНЫЯ МАСТЫ, ЗНІШЧЫЛІ МНОГІЯ СОТНІ ТАНКАЎ, БРОНЕМАШЫН, САМАЛЁТАЎ, ГАРМАТ, АЎТАМАШЫН. СВАЕЙ АДВАЖНАЙ БАРАЦЬБОЙ СОВЕЦКІЯ ПАРТЫЗАНЫ САДЗЕЙНІЧАЛІ ПОСПЕХАМ НАШЫХ ВОЙСК.

СОВІНФОРМБЮРО.

НА РАЗГРОМ ВОРАГА!

У мінулым нумары нашай газеты надрукавана паведамленне Совінформбюро аб выніках двух год Айчыннай вайны совецкага народа супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

22 чэрвеня 1941 года фашысцкая Германія вераломна, па-разбойніцку напала на совецкую краіну. Обер-бандыт Гітлер абяцаў сваёй подлай зграі забойцаў і грабежнікаў маланкавы разгром Чырвонай Арміі, хуткае заваяванне Совецкага Саюза. Германія кінула супроць нас цалкам адмабілізаваную армію, узброеную да зубоў першакласнай ваеннай тэхнікай.

Па закліку правадыра народаў вялікага Сталіна ўвесь совецкі народ узняўся ў свяшчэнным патрыятычным уздыме на Айчынную вайну за чэсць, свабоду і незалежнасць сваёй горача любімай радзімы. Цяжкія выпрабаванні не зламілі нас, наадварот, яшчэ больш загартавалі. У ходзе вайны Чырвоная Армія набыла ваенны вопыт, стала яшчэ больш моцнай, вытрымала напор ворага і нанесла яму рад сакрушальных ударaў.

Яшчэ зімой 1941—42 года Чырвоная Армія разграміла немцаў пад Масквой, пад Растовам, у раёне Тіхвіна, яна адкінула ворага на захад месцамі больш чым на 400 кіламетраў. Яна назаўсёды развеяла хлусню аб непераможнасці нямецка - фашысцкай арміі.

Не ўдалося немцам дасягнуць сваёй разбойніцкай мэты і летам мінулага года, калі, скарыстаўшы адсутнасць другога фронта ў Еўропе, яны стварылі вялікую перавагу сіл у паўднёва-заходнім напрамку. На подступах да Сталінграда і ў прадгор'ях Каўказа Чырвоная Армія геранчнымі намаганнямі абяскровіла і спыніла ворага, а зімой 1942—1943 года нанесла нямецкім акупантам такія сакрушальныя ўдары, якія змянілі суадносіны сіл на фронце ў нашу карысць.

Зімовая кампанія з'явілася паваротным пунктам у ходзе вайны. Чырвоная Армія знішчыла дзве адборныя фашысцкія арміі пад Сталінградам, разбіла арміі гітлераўскіх васалаў, адкінула немцаў ад Волгі і Тэрэка на 600—700 кіламетраў на захад. Чырвоная Армія прарвала блакаду Ленінграда, выбіла немцаў з Курска, Ржэва, Вязьмы, Гжацка, Вялікіх Лук, Дзямянска.

Затрашчала, захісталася гітлераўская ваенная машына пад ударамі Чырвонай Арміі. Удары аказаліся настолькі моцнымі, што немцы былі не ў сілах разгарнуць наступальныя аперацыі вясною гэтага года.

За два годы вайны Германія і яе саюзнікі страцілі забітымі і палоннымі 6.400 тысяч салдат і афіцэраў, страцілі 56.500 гармат, 42.400 танкаў, 43.000 самалётаў.

Поўнасцю праваліліся авантурыстычныя планы германскіх імперыялістаў, разлічаныя на заняволенне народаў Совецкага Саюза. Ваенная магутнасць гітлераўскай Германіі грунтоўна падарвана. Нямецка-фашысцкая армія перажывае сур'ёзны крызіс. У акупіраваных немцамі краінах Еўропы разгараецца ўсенародная барацьба супроць фашысцкіх прыгнятальнікаў.

У ходзе вайны яшчэ больш умацаваўся баявы саюз СССР, Англіі і ЗША. Нашы саюзнікі аказваюць нам усё ўзрастаючую дапамогу ўзбраеннем. Цяпер магутныя ўдары Чырвонай Арміі па ворагу з усходу зліліся з ударамі нашых саюзнікаў па італа-германскіх акупантах на захадзе. Вораг разгромлены ў Паўночнай Афрыцы. Авіяцыя саюзнікаў наносіць усё больш адчувальныя ўдары па прамысловых цэнтрах Германіі і Італіі.

Ваенная магутнасць гітлераўскай Германіі падарвана. А Чырвоная Армія ўзмацнела, совецкі тыл стаў яшчэ больш моцны і непахісны. Нашы фабрыкі і заводы працуюць на поўную магутнасць, наша прамысловасць, уся наша гаспадарка перабудавана на ваенны лад. Совецкі тыл дае фронту ўсё неабходнае, каб бязлітасна біць нямецкіх акупантаў.

Аднак мы не перамяншаем сілы ворага, Мы ведаем: наперадзе яшчэ цяжкія баі і вялікія выпрабаванні. Патрабуецца напружанне ўсіх нашых сіл і жалезная стойкасць у барацьбе з ворагам.

За час вайны совецкія партызаны нанеслі па ворагу моцныя ўдары. Яны знішчылі больш 300.000 гітлераўскіх нягоднікаў, арганізавалі крушэнні не менш 3.000 паяздоў, знішчылі сотні і тысячы варожых складаў, мастоў, многа варожай тэхнікі. Сваёй геранчнай барацьбой яны садзейнічалі поспехам Чырвонай Арміі.

Беларускія партызаны! Цяпер, у рашаючы момант вайны, яшчэ больш узмацняйце свае ўдары па ворагу, актывізуйце сваю баявую дзейнасць. Помсціце гітлераўскім катам за кроў і пакуты нашых людзей. Усімі сродкамі дапамагайце Чырвонай Арміі ў разгроме нямецкіх захопнікаў!

Маршалу Іосіфу СТАЛІНУ, Галоўнакамандуючаму Узброенымі Сіламі СССР

КРЭМЛЬ, МАСКВА.

Заўтра споўніцца два годы з таго часу, калі вераломным актам і ў адпаведнасці са сваёй працяглай практыкай двулічча нацысцкія главары зрабілі свой варварскі напад на Совецкі Саюз. Такім чынам, да растучага спісу сваіх ворагаў яны дадалі магутныя ўзброеныя сілы Совецкага Саюза. Гэтыя нацысцкія главары недааацанілі маштабы, у якіх Совецкі Ўрад і народ разгарнулі і ўмацавалі сваю ваенную магутнасць для абароны сваёй краіны, і яны зусім не зразумелі рашучасці і храбрасці совецкага народа.

На працягу апошніх двух год свабодалюбівыя народы ўсяго свету сачылі з усё ўзрастаючым захапленнем за гістарычнымі подвігамі ўзброеных сіл Совецкага Саюза і амаль немагчымымі ахвярамі, якія так геранчна нясе рускі народ.

Растучая магутнасць злучаных узброеных сіл усіх Аб'еднаных нацый, якая ва ўсё павялічваючыхся памерах прыводзіцца ў дзеянне супроць нашага агульнага ворага, сведчыць аб духу адзінства і самаахвярнасці, неабходным для нашай канчатковай перамогі. Гэты-ж дух, я ўпэўнены, натхніць нас пры падыходзе да баявых задач міру, якія перамога паставіць перад усім светам.

Франклін Д. РУЗВЕЛЬТ.

ВАШЫНГТОН, 21 чэрвеня 1943 г.

На фронтах Айчыннай вайны

(З паведамленняў Совінформбюро за 24 і 25 чэрвеня)

На працягу 24 і 25 чэрвеня на фронце істотных змен не адбылося.

Нашымі караблямі ў Чорным моры патоплены дзве дэсантныя самаходныя баржы праціўніка.

* * *

На адным з участкаў Заходняга фронта пасля агнявога налёту совецкай артылерыі на пазіцыі праціўніка наш разведчы атрад уварваўся ў нямецкія траншэі. У завязаўшымся баю разведчыкі знішчылі не менш 100 варожых салдат і афіцэраў і захапілі палонных. Здабыўшы каштоўныя весткі аб сістэме абароны праціўніка, разведчыкі вярнуліся ў сваю часць. На астатніх участках адбывалася рэдкая перастрэлка. Нашы часці знішчылі да двух рот нямецкай пяхоты і падавілі агонь некалькіх артылерыйскіх і мінамётных батарэй праціўніка.

* * *

На захад ад Белгарада падраздзяленні Н-скай часці вялі разведку абароны праціўніка. Камандзір аддзялення тав. Копцеў непрыкметна падпоўз да нямецкага дзота і супроцьтанкавай гранатай узарваў яго разам з салдатамі, якія там знаходзіліся. Камандзір кулямётнага разліку сержант тав. Конеў у час бою быў паранены, але працягваў весці агонь. Ен знішчыў варожы кулямёт і прымусіў уцякаць вялікую групу гітлераўцаў. Чырвонаармеец тав. Максюцін падабраўся да нямецкіх траншэй і агнём з аўтамата знішчыў 20 гітлераўцаў. Чырвонаармеец тав. Скібін адным з першых уварваўся ў нямецкія траншэі і, дзейнічаючы штыком і прыкладам, улажыў 15 немцаў, чырвонаармеец тав. Пархоменка агнём і штыком знішчыў да 20 гітлераўцаў. У выніку бою нашы падраздзяленні знішчылі звыш 200 салдат і афіцэраў праціўніка і паспяхова выканалі пастаўленую перад імі задачу.

* * *

У раёне Сеўска артылерысты Н-скай часці знішчылі да роты варожай пяхоты, разбурылі дзот, знішчылі два абозы і ўзарвалі склад боепрыпасаў.

На нашай тэрыторыі зрабілі пасадку два спраўныя нямецкія самалёты «Фоке-Вульф-190». Нямецкія лётчыкі ўзяты ў палон.

* * *

На Ленінградскім фронце нашы снайперы знішчылі да 200 салдат і афіцэраў праціўніка. Артылерыйскім і мінамётным агнём разбураны 37 дзотаў, 16 зямлянак і 9 наглядальных пунктаў, знішчаны 2 гарматы, 3 кулямёты, мінамётная батарэя, 13 аўтамашын і павозак з ваеннымі грузамі.

Наша авіяцыя зрабіла налёт на адзін з аэрадромаў праціўніка. У выніку бамбардыроўкі на аэрадроме знішчана да 20 нямецкіх самалётаў.

* * *

На ўсход ад Чугуева зрабілі пасадку два нямецкія самалёты, лётчыкі ўзяты ў палон.

УЗНАГАРОДЖАННЕ АМЕРЫКАНСКІМІ ОРДЭНАМІ І МЕДАЛЯМІ БАЙЦОЎ, КАМАНДЗІРАЎ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ І ВАЕННА-МАРСКОГА ФЛОТА

За доблесць і мужнасць, праяўленыя пры выкананні заданняў камандавання на совецка-германскім фронце барацьбы з агульным ворагам ЗША і СССР—гітлераўскай Германіяй, прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі ўзнагародзіў ордэнамі і медалямі групу байцоў і камандзіраў Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота.

22 чэрвеня Пасол Злучаных Штатаў Амерыкі ў СССР п. В. Стэндлі, у сувязі з адсутнасцю ўзнагароджаных у Маскве, перадаў амерыканскія ордэны і медалі Народнаму Камісару Замежных Спраў В. М. Молатаву для ўручэння ўзнагароджаным.

Пасол ЗША п. В. Стэндлі і Народны Камісар Замежных Спраў В. М. Молатаў абмяняліся прамовамі.

ПРЫБЫЦЦЁ ДЭЛЕГАЦЫІ БРЫТАНСКІХ ТРЭД-ЮНІОНАЎ У МАСКВУ

У Маскву прыбыла дэлегацыя брытанскіх трэд-юніонаў у складзе генеральнага сакратара кангрэса брытанскіх трэд-юніонаў т. У. Сітрына (кіраўнік дэлегацыі), членаў генеральнага совета кангрэса брытанскіх трэд-юніонаў тт. А. Канлей і Г. Гарысон і т. В. Федэр (сакратар дэлегацыі) для ўдзелу ў работах трэцяй сесіі англа-совецкага прафсаюзнага камітэта.

Весткі з совецкай радзімы

НОВАЯ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ

Уступіла ў строй першая чарга Петрапаўлаўскай электрастанцыі (Казахская ССР). Пуск станцыі значна павялічыў энергетычную базу горада. У будаўніцтве прымалі актыўны ўдзел працоўныя Петрапаўлаўска.

МАЛАДЫЯ ГАРНЯКІ-СТАХАНАЎЦЫ

Вучань школы ФЗА № 23 (Алма-Ата), сын франтавіка Аляксей Падаляк у адказ на загад таварыша Сталіна дабіваецца высокай выпрацоўкі. На-днях, працуючы на трох забоях, замест адной тоны па норме, ён нарубіў 31 тону вугалю. Хутка яго прыкладу паследваў другі вучань гэтай-жа школы—Нікалай Назарэнка. Ен выдаў на-гара 33 тоны вугалю.

РОСТ КРАСНАЯРСКА

За апошні год у Краснаярску пабудаваны дзесяткі новых дамоў. Праспект Сталіна ўзбагаціўся двума каменнымі дамамі на 78 кватэр. Пашыраецца вадаправодная сетка. Хутка будзе пабудавана лазня. У горадзе пасаджана 50 тысяч дрэў і кустарнікаў. Электрыфіцыруюцца ўскраіны. На жывапісным востраве абсталёўваецца другі гарадскі парк культуры і адпачынку з пляжам.

ПРАКАТНЫ СТАН УСТУПАЕ Ў СТРОЙ

На Чэлябінскім металургічным заводзе адбылося гарачае выпрабаванне новага пракатнага стана. Працэс выпрабавання прайшоў нармальна. Стан уступіў у строй.

КАЛГАСЫ БЯРУЦЬ СІРОТ НА ВЫХАВАННЕ

У Разань прыбылі з вызваленых раёнаў Курскай вобласці 485 дзяцей, бацькі якіх загінулі ў выніку зверстваў фашысцкіх варвараў. Дзяцей-сірот узялі на выхаванне калгасы, якія падрыхтавалі для іх інтэрнаты, адзенне, харчаванне.

Немцы расстралялі маці і брата шасцігадовага Сярожы Алёшкіна з вёскі Грынь, Ульянаўскага раёна, Орлоўскай вобласці. Чырвонаармейцы Н-скага гвардзейскага палка знайшлі знясіленага ад голаду хлопчыка, полк усынавіў яго.

На здымку: Сярожа Алёшкін.

УЗОРЫ СТУЖАК ДА ОРДЭНАЎ І МЕДАЛЯЎ СССР

19 чэрвеня Прэзідыум Вярхоўнага Совета СССР зацвердзіў узоры і апісанне стужак да ордэнаў і медаляў СССР.

Зацверджаны таксама Правілы нашэння ордэнаў, медаляў, стужак да ордэнаў і медаляў і знакаў адрознення.

Усе палажэнні, якія дзейнічалі раней, аб парадку нашэння ордэнаў, медаляў і стужак да ордэнаў і медаляў і знакаў адрознення лічацца страціўшымі сілу.

ДОБЛЕСНАЯ ПРАЦА СТАЛІНГРАДСКІХ БУДАЎНІКОЎ

Аднаўленне горада-героя ідзе баявымі тэмпамі. Тысячы маладых будаўнікоў, якія прыехалі сюды з усіх куткоў краіны, за кароткі тэрмін авалодалі самымі рознымі спецыяльнасцямі.

Варашылаўградская комсамолка Надзежда Тюленева выбрала прафесію каменшчыка. За першыя дні яна ўкладвала па 450 цаглін, а цяпер — больш 2.500.

Многа ініцыятывы праяўляюць самі сталінградцы. Яны правялі дзесяць суботнікаў па ачыстцы вуліц, плошчаў, разборцы пашкоджаных будынкаў.

ДАПАМОГА СЕМ'ЯМ ВАЕННАСЛУЖАЧЫХ

За апошнія тры месяцы сем'і ваеннаслужачых, якія пражываюць у Чэлябінску, атрымалі ад дзяржавы рознага роду дапамогу на 3.517.773 рублі.

ДУША НАРОДА

(Да гадавіны з дня смерці Янкі Купалы)

Самае высокае і самае пачэснае званне для паэта — народны паэт,—гаварыў Вісарыён Белінскі.

І сапраўды, што можа быць вышэй і пачэсней для пісьменніка, як заслужанае званне — народны паэт? Яно ўвасабляе ўсё найвялікшае, самае запаветнае, што толькі можа быць у жыцці. Быць народным паэтам—значыць быць вялікім нацыянальным паэтам. Быць народным паэтам — значыць быць душою і сэрцам свайго народа, яго сумленнем і голасам, яго мовай і песняй.

Янка Купала быў і застаецца такім паэтам. Ён быў і застаецца вялікім нацыянальным, народным паэтам у самым глыбокім сэнсе гэтага слова. Ён быў і застаецца сонцам беларускай нацыянальнай культуры, якое ўзышло на нашым небе, каб вечна ззяць у зорнай вышыні агульначалавечай паэзіі.

28 чэрвеня 1942 года, на шасцідзесятым годзе жыцця, памёр Янка Купала, перастала біцца яго вялікае сэрца. Але Купала, як душа беларускага народа і яго сумленне, застаўся жывым назаўсёды. Ен у перадавых радах барацьбітоў, якія змагаюцца з нямецка-фашысцкімі захопнікамі за сваю свабоду і незалежнасць, за сваё шчасце.

Янка Купала для нашага народа, яго культуры мае такое-ж значэнне, як Пушкін для рускага народа. Купала—заснавальнік беларускай літаратуры і літаратурнай мовы. Яго творчасць знамянуе сабой гістарычную эпоху ў жыцці беларускага народа, які вёў на працягу стагоддзяў непрымірымую барацьбу з ворагамі за сваю свабоду і шчасце. Наш народ заваяваў гэтую свабоду і шчасце ў дні Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, за годы совецкай улады. У творчасці Янкі Купалы з надзвычайнай глыбінёй і вялікай сілай адлюстраваліся жыццё, імкненні і думы беларускага народа ў эпоху вялікага народнага адраджэння—за годы соцыялістычнага будаўніцтва.

Рэволюцыя 1905 года выклікала рост нацыянальна-вызваленчага руху ў Беларусі, яна ўзняла з народных нізоў Янку Купалу. Янка Купала выступіў тады ў беларускай літаратуры як кроўны сын свайго народа, прыгнечанага царызмам і памешчыкамі, і ад імя народа смела і рашуча патрабаваў нацыянальнага і соцыяльнага вызвалення. Ен быў вестуном рэволюцыйна-дэмакратычных ідэй, вестуном свабоды і незалежнасці для беларускага народа, для Беларусі.

Яшчэ на зары свайго творчага развіцця Янка Купала, як паэт-грамадзянін, ніколькі не аддзяляў сябе ад свайго народа, не ўзвышаў сябе над народам, а цалкам зліваўся з ім, гаварыў аб сабе, як прадстаўнік прыгнечаных, якіх «бяда ўзгадавала». Янка Купала «песні пачаў пець той мовай», на якой гаварыў наш народ. Сваё асабістае шчасце Янка Купала бачыў у шчасці роднага народа:

Шчасце так рэдка над светам
усходзе;
Усё-ж досыць бывае меці
хоць мала,—
Долю каб бачыў у родным
народзе,
А быў-бы шчаслівы
Янка Купала.

Змаганне за такое шчасце ўласціва толькі вялікім душам, магутным чалавечым натурам, нязломным, моцным духам людзям, якія цалкам аддаюць сябе на карысць і служэнне свайму народу, сваёй радзіме. Для іх асабістае шчасце і жыццё мае сэнс толькі тады, калі яно зліваецца з шчасцем і жыццём радзімы і народа.

Радзіма і народ, Беларусь і беларусы — вось галоўная тэма творчасці Купалы. Аб чым-бы ён не пісаў—у кожным слове, у кожным радку яго творчасці пачуцце патрыёта, пачуцце любові да радзімы і народа.

У той час, калі беларускі народ знаходзіўся пад нацыянальным і соцыяльным уціскам царызма, Янка Купала пісаў творы, поўныя магутнага рэволюцыйнага пратэсту, палкіх патрабаванняў. Апісваючы страшэнны прыгнёт, паэт патрабаваў палітычных правоў для беларусаў. Магутным і гордым голасам Купала гаварыў пра беларускі нацыянальна-вызваленчы рух у вершы «А хто там ідзе?». У ім паэт паказвае, як многамільённы народ на сваіх плячах нёс сваю крыўду, каб паказаць яе ўсяму свету, каб заваяваць свабоду, права «людзьмі звацца», каб заняць пачэснае і заслужанае месца сярод народаў свету.

Вялікі рускі пісьменнік А. М. Горкі яшчэ ў той час прыкмеціў нашых маладых тады паэтаў Янку Купалу і Якуба Коласа і высока ацаніў іх таленты. Горкі быў першым перакладчыкам на рускую мову верша Купалы «А хто там ідзе?», аб якім ён сказаў, што гэты твор стане гімнам беларусаў. Горкі захапляўся вялікай шчырасцю, прастатой і народнасцю паэзіі Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Уся творчасць Купалы прасякнута народным аптымізмам, верай у будучыню, у прыход шчаслівага, светлага дня вызвалення ад уціску. І гэтага дня Янка Купала дачакаўся. Вялікая Кастрычніцкая рэволюцыя вызваліла беларускі народ ад соцыяльнага і нацыянальнага ўціску, дала яму свабоду. З рук партыі Леніна—Сталіна беларускі народ атрымаў сваю дзяржаўнасць, правы, за якія змагаўся доўгія годы.

Шчасце беларускага народа і яго жыццёвы росквіт, што прынесла совецкая ўлада, сталі для Купалы асабістым шчасцем і крыніцай яго творчасці. З новай сілай загучэлі песні паэта пра совецкую рэволюцыю, пра партыю Леніна—Сталіна, якая натхніла мільёны людзей на будаўніцтва новага, шчаслівага жыцця. Песні Купалы аб партыі большэвікоў, аб Сталіне гучаць з асаблівай сілай, бо ўсім сваім светлым розумам і гарачым сэрцам паэт адчувае, што іменна яна, партыя большэвікоў, дапамагла яму выйсці на шырокую дарогу творчага росквіту.

Янка Купала стаў паэтам, вядомым усяму Совецкаму Саюзу, усяму цывілізаванаму свету.

У творчасці Купалы совецкай эпохі выявілася новая якасць—совецкі патрыятызм, які ўзняў яго творчасць да новай нязмернай вышыні. Совецкі патрыятызм, пачуцце вялікай любові да соцыялістычнай радзімы —асноўны матыў купалаўскай творчасці совецкага перыяда, яе задушэўны мастацкі пафас, які напаўняе сабою кожны радок яго паэм і вершаў, напісаных у час соцыялістычнага будаўніцтва і Айчыннай вайны.

З вялікай радасцю і гордасцю Янка Купала апяваў шчасце, якое непарыўна было звязана з шчаслівым жыццём народа пры совецкай уладзе:

Табе, правадыр, мае песні
і думы
І шчырыя шчырага сэрца
парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто
калі думаў,
Што буду я вольны, што буду
шчаслівы,
Што гэткае ўстане жыццё
прада мной —
Маё і маёй раскаванай
радзімы,
Што справы тваіх дум адна
за адной
Так зменяць удала мне вёснамі
зімы.

Страшэннае гора прынеслі на нашу зямлю нямецка-фашысцкія захопнікі. Янка Купала балюча перажыў гора і пакуты свайго народа. Але народ паўстаў, народ не пакарыўся гітлераўскім разбойнікам. Ен пайшоў на бітву супроць нямецка-фашысцкіх банд, каб назаўсёды знішчыць фашысцкую погань. Янка Купала, як вялікі патрыёт, выступіў на рашучы бой з гітлераўскімі нягоднікамі. Творы, поўныя народнага гневу, напісаў ён у дні Айчыннай вайны. Паэт заклікаў беларускіх партызан і партызанак рэзаць «гітлерцаў паганых, каб не ўскрэслі век яны».

Янка Купала заклікаў народ на барацьбу супроць гітлераўскіх полчышчаў і цвёрда верыў, што прыдзе радасная перамога, што народ адпомсціць праклятым немцам, адпомсціць людаеду Гітлеру за ўсе здзекі і пакуты.

Ох, і адпомсціць за ўсё гора
Народ за кроў, за сон пад
плотам!
Ужо нядоўга панаванне
Яго разбойніцкае дзічы,—
Усенароднае паўстанне
Яму апошнія дні ліча.

Не змерыць значэнне творчасці Янкі Купалы ў гісторыі культуры і паэзіі беларускага народа. Янка Купала—гэта сонца беларускай літаратуры, якое будзе вечна ззяць сваімі жыватворчымі праменнямі ў вялікім сузор'і культуры народаў Совецкага Саюза.

Міхась ЛАРЧАНКА.

Налёты нашай авіяцыі на аэрадромы праціўніка і чыгуначны вузел Пскоў

У ноч на 22 чэрвеня вялікія сілы нашай авіяцыі дальняга дзеяння зрабілі налёт на аэрадромы праціўніка. Падвергнуты моцнай бамбардыроўцы варожыя самалёты, якія знаходзіліся на аэрадромах, а таксама склады гаручага і боепрыпасаў, размешчаныя ў раёне аэрадромаў. Экіпажы нашых бамбардыроўшчыкаў наглядалі вялікую колькасць пажараў і моцныя выбухі.

Усе нашы самалёты, апрача аднаго, вярнуліся на свае базы.

* * *

У ноч на 23 чэрвеня наша авіяцыя дальняга дзеяння зрабіла налёты на аэрадромы праціўніка. У выніку бамбардыроўкі на аэрадромах знішчана і пашкоджана значная колькасць нямецкіх самалётаў.

Моцнай і разбуральнай бамбардыроўцы быў падвергнуты чыгуначны вузел Пскоў. Уся тэрыторыя вузла была ахоплена полымем пажараў. Гарэлі склады боепрыпасаў, гаручага і многа чыгуначных эшалонаў праціўніка. Пажары суправаджаліся выбухамі вялікай сілы. Два нашы самалёты не вярнуліся на свае базы.

Комуністы ў авангардзе

На сходзе партыйнай арганізацыі атрада Рыгора С. выступіў вядомы ўсяму партызанскаму раёну мінамётчык Павел, якога прымалі ў партыю.

— Жадаю ісці ў бой комуністам!—горда заявіў ён.

А праз дзве гадзіны пасля прыёму ў партыю ён ужо быў на агнявым рубяжы каля свайго мінамёта і пускаў адну за другой міны ў фашысцкае логава. Ад трапных пападанняў некалькі бліндажоў і агнявых кропак назаўсёды змоўклі. Партызаны выкарысталі збянтэжанасць ворага і перайшлі ў наступленне. Нямецкі гарнізон быў змяты. Павел і другія народныя мсціўцы, якія праявілі мужнасць у гэтай аперацыі, атрымалі ад камандавання падзяку.

Так на Віцебшчыне з дня ў дзень тысячы совецкіх патрыётаў вядуць бязлітасную барацьбу з нямецка-фашысцкімі бандытамі. За два годы вайны з асобных невялікіх груп выраслі буйныя партызанскія атрады—граза для гітлераўскіх захопнікаў.

З ростам партызанскіх атрадаў выраслі і загартаваліся падпольныя партыйныя арганізацыі, якія сталі сапраўднымі баявымі цэнтрамі і арганізуючай сілай у барацьбе супроць акупантаў. У партызанскіх атрадах імі праведзена вялікая работа па з'еднанню і выхаванню байцоў, па ўмацаванню ў падраздзяленнях жалезнай дысцыпліны і парадку, па авалоданню вайсковай справай і метадамі партызанскай барацьбы.

Комуністы і комсамольцы на справе сталі баявым авангардам у свяшчэнным змаганні. Асабістым прыкладам, словам і справай яны натхняюць масы партызан на подвігі, вядуць іх наперад, да перамогі.

У жорсткіх вясенніх баях з многалікімі экспедыцыйнымі часцямі нямецкіх войск, партызанскія атрады, якімі кіруе ордэнаносец Міхаіл, нанеслі ім смяртэльныя ўдары. Але вораг не адмовіўся ад сваёй зладзейскай мары знішчыць партызан і ў маі павёў на наш раён новае наступленне. Пачаліся яшчэ больш жорсткія, крывепралітныя баі. Немцы і на гэты раз пралічыліся! Нашы партызаны, майстэрска манеўруючы, знішчылі звыш 500 нямецкіх салдат і афіцэраў. Вораг доўга будзе памятаць сілу зброі віцебскіх партызан!

Вялікай пашанай карыстаюцца ў атрадах комуністы Рыгор, Ісак і Павел. Знаходзячыся ўвесь час на полі бою, яны праявілі знаходлівасць і ўменне кіраваць сваімі падраздзяленнямі ў складаных умовах барацьбы.

Партызаны ніколі не забудуць слаўных важакоў Васіля, Івана і Нікалая, якія, пагарджаючы смерцю, у самы крытычны момант схваткі першымі кінуліся ў атаку і пацягнулі за сабой усіх байцоў. Сотні фашысцкіх трупаў усалі дарогі ад іх дакладнага і яраснага агню.

Храбрасць і адвагу праявілі комуністы Васіль, Ігнат і Айзік. Падпускаючы гітлераўцаў на блізкую адлегласць, яны ва ўпор расстрэльвалі іх. Комуніст Якаў асабіста забіў двух нямецкіх афіцэраў, пад агнём ворага забраў у іх дакументы і даставіў у штаб разам з трафеямі.

У сваёй шматграннай, напружанай дзейнасці партызаны праяўляюць хітрасць і кемлівасць. Вялікую вынаходку ў падрыўной справе ажыццявіў комуніст Аляксандр. Свайму благароднаму рамяству ён навучыў дзесяткі хлапцоў і дзяўчат. За час вайны пад яго кіраўніцтвам падрыўнікі скінулі пад адкос 16 эшалонаў з тэхнікай, боепрыпасамі і жывой сілай ворага.

Такіх прыкладаў геразму і мужнасці—безліч. Усе яны сведчаць аб вялікім жаданні нашага народа хутчэй вызваліць родны край з фашысцкага палону. Партыйная арганізацыя раёна, працуючы ў цяжкіх умовах нямецкай акупацыі, распальвае полымя партызанскай вайны, змагаецца за далейшую актывізацыю партызанскіх атрадаў і нанясенне ворагу яшчэ больш адчувальных удараў.

ВАСІЛЬ К.,
сакратар Н-скага райкома КП(б) Беларусі.

За шэсць месяцаў

Партызанскі атрад тав. П. за шэсць месяцаў баявой дзейнасці пусціў пад адкос дзесяткі варожых эшалонаў. На чыгуначнай магістралі Полацк—Дзвінск падарваны 43 эшалоны ворага. На магістралі Полацк—Маладзечна разбіта 16 варожых паяздоў.

За шэсць месяцаў баявой дзейнасці партызанскі атрад правёў 51 бой і зрабіў 283 засады.

Пры крушэнні паяздоў выведзены са строю некалькі дзесяткаў паравозаў і каля тысячы вагонаў.

Дзве аперацыі аднаго атрада

Партызанскі атрад, які дзейнічае ў адным з раёнаў вобласці, зрабіў смелы налёт на варожую аўтакалону. Завязалася жорсткая перастрэлка. Партызаны абстралялі 11 аўтамашын, забілі 47 нямецкіх салдат, а самі, не меўшы страт, адыйшлі ў лес.

Народныя мсціўцы паспяхова правялі і другую аперацыю, у выніку якой разгромлен варожы гарнізон у адной вёсцы. Пасля кароткай схваткі гітлераўцы пакінулі вёску, уцяклі. Забіта 11 нямецкіх салдат. Захоплена 2 кулямёты і многа вінтовак.

МАГІЛЕЎСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

Знішчаны 3 танкі ворага

Партызанскі атрад пад камандаваннем тав. Л. адбіў атаку карнай экспедыцыі немцаў. У жорсткім баю ворагу нанесены цяжкія страты. Знішчана да 100 нямецкіх салдат і афіцэраў. Спалены 3 танкі ворага. Гэтыя танкі былі пасланы немцамі з адной часці, якая прызначалася для адпраўкі на фронт.

МІНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

Як мы здабылі зброю

Першую баявую аперацыю, у якой мне давялося прыняць удзел, я дагэтуль памятаю ва ўсіх падрабязнасцях.

На досвітку камандзір партызанскага атрада П. даў нам заданне любым чынам раздабыць боепрыпасы, узбраенне і даставіць усё гэта ў атрад не пазней чым да вечара.

Заданне было складанае і небяспечнае, але яно не спалохала нас, бо ўсе мы гарэлі жаданнем апраўдаць сябе ў атрадзе, схапіцца ў бойцы з ворагам.

Сонца яшчэ толькі ледзь узнімалася над лесам, а мы ўжо былі далёка ад партызанскага стану. Лесам абыйшлі вёску Ж., уплаў перасеклі рэчку, падыйшлі да шасэйнай магістралі і, выбраўшы скрытае месца, заляглі ў засаду. Група наша—24 чалавекі—была добра ўзброеная, мела 5 ручных кулямётаў, многа аўтаматычнай зброі.

Нам нядоўга прышлося чакаць. Хутка з-за павароту дарогі паказалася крытая грузавая аўтамашына. Падпусціўшы яе на блізкую адлегласць, мы па камандзе паласнулі па ёй дружным залпам. У машыне пачуліся енкі, крыкі, яна звярнула пад адкос і спынілася. Амаль услед за першай, з-за паварота вынырнулі яшчэ дзве машыны. Дружным агнём кулямётаў і аўтаматаў мы спынілі і гэтыя машыны. На шасэ стварылася пробка. Некалькі фрыцаў, што засталіся жывымі, з крыкамі кінуліся наўцёкі, у лес. Але ўцячы ім не ўдалося—меткія кулі насцігалі іх і прыкавалі да зямлі.

Мы выскачылі з засады і кінуліся да машыны. Наўкола ляжалі трупы фрыцаў—мы налічылі іх 47. У кузавах машын мы знайшлі 4 станкавыя і многа ручных кулямётаў, вялікую колькасць патронаў, кулямётных дыскаў і ручных гранат.

Да вечара ўсё гэта было дастаўлена ў атрад.

МІХАІЛ Б.,
партызан Н-скага атрада Палескай вобласці.

УДАРЫ ПА ВОРАГУ

Два партызанскія атрады, якія дзейнічаюць у Мінскай вобласці, пусцілі пад адкос 11 воінскіх эшалонаў ворага, ішоўшых на фронт. У выніку крушэнняў разбіта і пашкоджана 10 паравозаў, 19 вагонаў з жывой сілай і боепрыпасамі, 12—з ваеннай маёмасцю, 9 платформ з танкамі і гарматамі.

Група падрыўнікаў аднаго з гэтых атрадаў зрабіла напад на маршавую калону гітлераўскіх салдат. Забіта 47 фашыстаў і захоплена 3 станкавыя кулямёты, 59 вінтовак, 1.900 патронаў. 9 нямецкіх салдат здаліся партызанам у палон.

Пятрусь БРОЎКА

КАСТУСЬ КАЛІНОЎСКІ

На Беларусі
Па вёсках ідуць пагалоскі —
З'явіўся Кастусь Каліноўскі.

*

Чаму так празвалі хлапца—невядома.
Ці, можа, што ў світцы ён шэрай, знаёмай?
Ці, можа, што мае блакітныя вочы?
Ці, можа, што тайна з'яўляецца ўночы,
Што мужны ён з твару,
Што немцам ён кара —
Як прыдзе, успыхнуць у катаў пажары,
І ляжа, пабітая ўпокат, пачвара!

*

А покуль збяруць акупанты пагоню —
Далёка замчаць Каліноўскага коні...
Хай немцы шукаюць
Ля Гайны ўзбярэжжаў,
А ён каля Нёмна, ці дзе ў Белавежы
З хлапцамі-сябрамі
Другую страў зграю
Ды меч ад варожай крыві выцірае.

*

І чуе ён голас народны,
Бацькоўскі:
— Ты, сын мой, геройскі
Кастусь Каліноўскі!

*

Чаму так празвалі, хто знае прычыну?
Ці, можа, што зваўся ён проста — Каліна?
Ці, можа, што воласам светла-ільняны?
Ці, можа, што ў світцы цяпер саматканай?

*

На гэта мы скажам
Сябрам па-сяброўску —
Ён сэрцам вялікім
Кастусь Каліноўскі.

*

Калі ён пачуе, як ворагі скачуць,
Калі ён пачуе сірочыя плачы
Ля рэчкі Бярозы,—
Душу яго слёзы
Запаляць.
І будзь ён пад Бугам, ці далей дзе, можа,—
Ён шабляй дастане да самай Бярозы,
Да сэрцаў варожых,
І коцяцца галавы катаў у лозы.

Калі далятаюць кайданныя звоны,—
Ён знае, што родных вядуць да палону,
Дык будзь ён пад Мінскам,
Ці ў іншым дзе месцы —
Ён куляй дагоніць іх варту на Брэсце.
Прыходзяць дзяўчаты
Дахаты.
І плачуць яны і спяваюць,
Той песняй яго праслаўляюць,
Што ёсць Каліноўскі на свеце,
Што ён ратаваў іх ад смерці.

*

Калі-ж ён пабачыць—шугаюць зарніцы,
Ён знае, што ў вёску прышлі чужаніцы,
Дык будзь ён ад вёскі
Далёка-далёка,—
Прымчыцца суровы і смелы, як сокал,
Зазвоніць клінкамі,
Паб'е капытамі,
І ворагі лягуць на доле касцямі.

*

А з вёскі да вёскі ідуць пагалоскі:
Жыве ў Беларусі Кастусь Каліноўскі.
Ён сілай магутны, душою агністы,
Нядаўна ў калгасе ён быў трактарыстам,
Вясёлы заўсёды,
Вадзіў карагоды;
Як хмары закрылі і сонца і зоры,—
Пайшоў партызаніць да бору...

*

Нездарма чакае штоночы дзяўчына
Свайго закаханага хлопца Каліну,
Ці травеньскім ранкам,
Ці ночкай ліпнёўскай —
Прыдзе Каліноўскі.

*

Дзяўчаты са ўсёй Беларусі пачулі,
Збіраюць яму васількі на кашулю,
І маці праз доўгія, сумныя вёсны
Ткуць пояс квяцісты герою на кроснах;
Чакаюць крыніцы яго ледзяныя;
Лясы, паўзнімаўшы смыкі смаляныя,
Каб разам з вятрамі наладзіць вяселле,
Ударыць па струнах,
Па хвалях дняпроўскіх,—
Што з вечнаю воляй
Прышоў Каліноўскі.

Знішчальнікі танкаў гвардзейскага падраздзялення капітана Янкіна. Падраздзяленне знішчыла 36 нямецкіх танкаў, 40 аўтамашын і 4 гарматы праціўніка.

Помста гомельскіх партызан

Атрад гомельскіх партызан арганізаваў за апошнія дні крушэнне трох варожых эшалонаў, якія ішлі на фронт. Разбіты 3 паравозы, 21 вагон з жывой сілай і 5 вагонаў з боепрыпасамі.

Паспяхова дзейнічае і другі атрад гомельскіх партызан. Нядаўна совецкія патрыёты падарвалі на мінах два варожыя эшалоны. Знішчаны два паравозы, 11 вагонаў з жывой сілай і 23 платформы з танкамі і аўтамашынамі. Рух на ўчастку крушэння быў спынены амаль на двое сутак.

З дня ў дзень гомельскія партызаны жорстка помсцяць нямецкім акупантам.

РАЗБІТА 20 ВАГОНАЎ З БОЕПРЫПАСАМІ

Група падрыўнікаў з атрада тав. М. за апошнія дні ўзарвала тры эшалоны ворага. Разбіты 3 паравозы і некалькі дзесяткаў вагонаў, у тым ліку 20 вагонаў з боепрыпасамі.

Пінская вобласць.

Поспехі баранавіцкіх партызан

25 ДЗЁН АКТЫЎНЫХ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ

За 25 дзён актыўных баявых дзеянняў партызаны атрада імені Чкалава пусцілі пад адкос тры варожыя эшалоны. Знішчаны 3 паравозы, 65 вагонаў, 33 платформы з танкамі і 11 цыстэрнаў з гаручым.

Апрача таго народныя мсціўцы ўзарвалі мост на важнай чыгуначнай магістралі і падарвалі на мінах 7 аўтамашын праціўніка. Знішчана 70 нямецкіх салдат.

Другі атрад народных мсціўцаў смела напаў з засады на калону праціўніка і разграміў яе. Забіта 5 афіцэраў і 28 салдат, паранена 7 і ўзята ў палон 3 нямецкія салдаты. Захоплены трафеі: кулямёт, 2 аўтаматы, 28 вінтовак.

УДАРЫ ПА КАМУНІКАЦЫЯХ ВОРАГА

Усе захады гітлераўцаў зрабіць бесперашкодным рух воінскіх эшалонаў па чыгунках зрываюцца партызанамі. Народныя мсціўцы руйнуюць камунікацыі, пускаюць пад адкос эшалоны.

Гэтымі днямі падрыўнікі з атрада тав. Ч. пусцілі пад адкос нямецкі эшалон. Разбіты паравоз і 7 вагонаў.

Падрыўнікі з атрада «За совецкую радзіму» ўзарвалі эшалон з боепрыпасамі. Знішчаны паравоз і 16 вагонаў.

Баранавіцкая вобласць.

ПОДВІГ БАРЫСА КОРНА

Гэта быў просты совецкі юнак. Чэсна і бясхітрасна пражыў ён сваё кароткае жыццё. Але гэта было прыгожае жыццё, і прыгожа, як герой, сустрэў ён смерць, пакінуўшы аб сабе неўміручую памяць.

Да вайны сябры памятаюць яго вясёлым і жыццёрадасным хлопцам. Калі-ж потым убачыў ён сваю бацькаўшчыну здратаваную нямецкім ботам, спапялёную і разбураную чужынцам, усю ў крыві і слёзах, — сэрца яго сціснулася ад болю і гневу. Знікла на вуснах заўсёдная ўсмешка, пралягла на ілбе суровая зморшчына; ён ўвесь аддаўся аднаму—змаганню за радзіму.

У партызанскім атрадзе таварыша Х. комсамолец Корн праславіў сябе як адважны і вынаходлівы разведчык. Ен быў адным з першых арганізатараў ўзвода, які выконваў самыя цяжкія і небяспечныя заданні камандзіра. Узвод пускаў пад адкос паязды, узрываў масты, з засад рабіў напады на нямецкія грузавікі і абозы, граміў варожыя склады.

На зыходзе была зіма 1942—43 года. Перад партызанамі групы атрадаў Палескай вобласці паўстала задача прарваць нямецкія ўмацаванні, прабіцца на злучэнне з партызанамі групы таварыша М. На выкананне гэтай аперацыі была накіравана група з 5 партызанскіх атрадаў.

Ажыццявіць вызначаны план было надзвычай цяжка. Дарогу перарэзваў створаны немцамі ўмацаваны раён, які ахоўваўся ўзмоцненым гарнізонам. Вузлом нямецкіх умацаванняў з'явілася вёска Б. Тут размяшчаліся два доты: адзін—на ўскраіне вёскі, у нізіне, другі — на скрыжаванні вуліц, на плошчы сярод вёскі. Гэты, апошні, дот меў кругавы абстрэл, ён паліваў агнём усе чатыры падыходы да вёскі і быў найбольш важным пунктам варожых умацаванняў.

На досвітку разгарэўся бой. Аблажыўшы паўкругам сяло, партызаны адкрылі кулямётны і вінтовачны агонь. На ўзбраенні партызан была адна невялічкая гармата, без панарамы і іншых прыстасаванняў, але, выкаціўшы яе на адкрытае месца, партызаны скарысталі і яе, білі прамой наводкай па немцах. Група аўтаматчыкаў прасачылася на ўскраіну вёскі.

Але прасоўвацца не было магчымасці — на шляху сталі варожыя доты. Доўга змагаліся партызаны, пакуль узарвалі гранатамі першы дот, у нізінцы. Другі-ж дот, які зараз стаў апошнім аплотам гітлераўцаў, быў амаль недаступны. Штурмам узяць яго было нельга. Немцы ведалі гэта. Ведалі яны і другое: вось-вось на дапамогу ім павінен прыбыць рэзервовы эсэсаўскі батальён. Шалёным агнём палівалі яны з усіх чатырох амбразур подступы да дота.

Перад камандзірам партызан паўстала складаная задача. Штурмаваць дот уадкрытую—азначала губіць безліч людзей і яшчэ невядома, ці дабіліся-б яны перамогі; марудзіць з узяццем дота таксама нельга, бо немцам магло прыбыць падмацаванне. Ставіўся пад пагрозу поспех усёй аперацыі. Заставалася адно: узарваць хаця-б адну амбразуру, а тады рыўком, па вуліцы, штурмаваць умацаванні.

І вось два добраахвотнікі, Ваня П. і Барыс Корн, увешаныя гранатамі, папаўзлі да варожага куба. Апранутыя ў белыя маскіровачныя халаты, яны адразу-ж зліліся са снегам. З надзеяй і хваляваннем сачылі за імі партызаны, у трывозе білася сэрца камандзіра: ці дапаўзуць? Ці здолеюць вывесці са строю хаця-б адну амбразуру? Ад гэтага зараз залежыла ўсё.

Камандзір загадаў узмацніць з супроцьлеглага боку агонь па доту, каб адцягнуць увагу немцаў, ашукаць іх пільнасць. Але гітлераўцы прыкмецілі смельчакоў. Яны адкрылі шалёную страляніну па іх з кулямётаў і аўтаматаў. Камандзір атрада бачыў, як уздымаўся снежны пыл ад куль над галовамі байцоў. Ваня П. прыўзняўся, кінуў адну за адной некалькі гранат у напрамку амбразуры. Але выбухі не спынілі варожага агню, а смяротна паранены Ваня ўпаў на снег, абліваючыся крывёю.

Корн кінуўся да сябра. Нягледзячы на няспынны агонь з дота, ён падхапіў на рукі аслабелае цела Вані. Захаваўшы ў бяспечнае месца таварыша, Корн, не марудзячы ні мінуты, папоўз назад. Цяпер у атрадзе была адна надзея—на яго. За ім у трывозе сачылі вочы сяброў, позірк камандзіра. І ён не ашукаў надзеі таварышоў. Кругом, уздымаючы снежны пыл, свісцелі кулі, але Корн поўз і поўз. Хутка камандзір у бінокль убачыў, як за Барысам пацягнуўся чырвоны след. «Паранены», — з трывогай падумаў камандзір, але Барыс не спыніўся, штохвіліны набліжаючыся да дота ўсё бліжэй і бліжэй.

І вось ён — каля мэты. Падпоўзшы амаль да самай амбразуры, ён узмахнуў рукой і кінуў у сярэдзіну дота звязку гранат. Глухі выбух разнёсся над сялом, а распластанае цела мёртвага Барыса амаль прыкрыла сабой замоўкшую амбразуру.

— Наперад! За радзіму!—гукнуў камандзір, і партызаны грознай лавінай узняліся, як адзін, на штурм дота.

Праз поўгадзіны бой закончыўся. Варожы гарнізон у сяле быў знішчаны, нямецкія ўмацаванні прарваны. Дарога ў партызанскі раён была адкрыта. У гэтым баю партызаны захапілі нямала нямецкай зброі, хлеба, жывёлы, нарабаванай гітлераўцамі ў сялян.

...Так у імя перамогі над ворагам, у імя сваёй свяшчэннай айчыны, дарагой сэрцу совецкай Радзімы, загінуў гэты просты совецкі юнак.

Пройдзе час. Чартапалохам зарастуць магілы чужынцаў, скрамсаўшых нашу радзіму. Адродзяцца на папялішчах новыя гарады і сёлы, вырастуць маладыя сады, зноў зашумяць коласам вольныя беларускія нівы, забудуцца слёзы і кроў сёнешніх дзён. Але з памяці народнай не выпетрыцца вобраз народнага мсціўцы, комсамольца Барыса Корна, простага совецкага хлопца, героя айчыннай вайны.

У. КРАЎЧАНКА.

Аднаўленне Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта

Рашэннем Соўнаркома СССР аднаўляе сваю працу ў Маскоўскай вобласці Беларускі Дзяржаўны Універсітэт. У наяўнасці ўжо асноўныя навуковыя кадры, пачаты ўлік аспірантаў і студэнтаў. Заняткі пачнуцца 1 кастрычніка. Будзе зроблены новы набор на шэсць факультэтаў: фізіка-матэматычны, хімічны, геаграфічны, біялагічны, гістарычны і філалагічны.

Беларускі Дзяржаўны Універсітэт быў арганізаваны ў чэрвені 1921 года ў Мінску. За 20 год існавання ён даў звыш 6 тысяч высокакваліфікаваных спецыялістаў розных галін народнай гаспадаркі, навукі, культуры, асветы. Гэта была адна з буйнейшых навучальных устаноў Совецкага Саюза. Дзякуючы выключным клопатам і ўвазе з боку большэвіцкай партыі і совецкага ўрада ўніверсітэт увесь час паглыбляў і пашыраў сваю дзейнасць. Ен паклаў пачатак пяці самастойным інстытутам — медыцынскаму, педагагічнаму, політэхнічнаму, юрыдычнаму і народнай гаспадаркі; з Універсітэта вылучылася Рэспубліканская Публічная бібліятэка; група вядучых прафесараў склала ядро першых беларускіх акадэмікаў.

Ва ўніверсітэце апошнія годы працавала больш 150 навуковых работнікаў, сярод якіх такія вядомыя вучоныя, як акадэмікі Ліпатаў, ордэнаносец Т. Н. Годнеў, Н. М. Нікольскі, Е. В. Петухоў, В. Н. Перцаў, прафесары Сталяроў, Ломцеў, Макушок, Асіпенка. 71 аспірант рыхтаваліся на 34 кафедрах універсітэта ў 1941 годзе; 72 актуальнейшыя тэмы па народнай гаспадарцы СССР і БССР, па гісторыі Беларусі і беларускай мове распрацоўваліся на кафедрах і ў лабараторыях. Звыш 1.000 студэнтаў напаўнялі прасторныя аудыторыі ўніверсітэта, столькі-ж навучалася завочна і ў парадку экстэрната.

Пры ўніверсітэце працавалі акадэмічная бібліятэка ў 300.000 тамоў, тры музеі — заалагічны, біёлага-мінералагічны і гісторыка-археалагічны, аранжарэя, 9 розных габінетаў, 28 лабараторый і майстэрань.

Вераломны напад гітлераўскіх бандытаў спыніў дзейнасць Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта. Нямецка-фашысцкія звяры разбамбілі Універсітэцкі гарадок у Мінску. Цудоўныя светлыя будынкі яны ператварылі ў груду попелу і камення.

Многія навуковыя работнікі і студэнты Універсітэта ў першыя-ж дні пайшлі на фронт, у партызанскія атрады, астатнія эвакуіраваліся ў совецкі тыл. Брацкія совецкія рэспублікі стварылі ўсе ўмовы для работы эвакуіраваных беларускіх вучоных. Нашы акадэмікі, прафесары, аспіранты плённа працягваюць сваю навуковую працу, падпарадкаваўшы яе інтарэсам фронта.

Ведучы навуковую і педагагічную працу, распрацоўваючы важныя народна-гаспадарчыя і абаронныя праблемы, работнікі БДУ з'явіліся таксама і добрымі прапагандыстамі. Так акадэмік Перцаў выступіў на сесіі Акадэміі Навук БССР з дакладам «Фашызм і сярэдневякоўе», дацэнт В. І. Шэўчэнка напісаў кнігу пра фашысцкіх людаедаў: «Іх сапраўдны твар»; над антыфашысцкай тэматыкай працуюць таксама прафесар Ломцеў, дацэнт Шнеерсон і другія.

З яшчэ большай энергіяй яны бяруцца за работу ў аднаўленым універсітэце.

Аднаўленне Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта — вялікае свята, урачыстасць беларускага народа, гордага, непакорнага, які са зброяй у руках змагаецца супроць фашысцкіх цемрашалаў за свабоду, за родную зямлю, за будучае шчаслівае жыццё, за росквіт социялістычнай культуры.

П. П. САВІЦКІ,
рэктар Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта.

Прывітанні дзяржаўных дзеячаў замежных краін Совецкаму Саюзу ў сувязі з другой гадавінай Айчыннай вайны

Рад дзяржаўных дзеячаў замежных краін накіравалі свае прывітанні Совецкаму Союзу ў сувязі з другой гадавінай Айчыннай вайны супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

На імя Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР Міхаіла Іванавіча Калініна прыслаў прывітальную тэлеграму Прэзідэнт Чэхаславацкай Рэспублікі Эдуард Бенеш, на імя Маршала Іосіфа Сталіна паступіла тэлеграма ад Жыро і дэ Голя і на імя Народнага Камісара Замежных Спраў В. М. Молатава — ад міністра замежных спраў Бельгіі Спаак.

Праз нью-йоркскае аддзяленне ТАСС накіравалі свае прывітанні Совецкаму Саюзу ў сувязі з другой гадавінай Айчыннай вайны рад дзяржаўных дзеячаў краін Лацінскай Амерыкі: прэзідэнт Мексікі Авіла Камачо, прэзідэнт Кубы Бацыста, прэзідэнт Чылі Рыос, прэзідэнт Кастарыкі Кальдэрон Гуардзія, прэзідэнт рэспублікі Гаіці Леско.

На імя Старшыні Совета Народных Камісараў Саюза ССР І. В. Сталіна паступіла прывітальная тэлеграма ад генералісімуса Чан Кай-Шы.

«У злачынствах дзяржаў восі,— гаворыцца ў тэлеграме, — няма розніцы паміж Захадам і Усходам. Задача нашых дзяржаў у барацьбе супроць агрэсараў мае аднолькавую мэту. Я глыбока ўпэўнены, што нашы сумесныя намаганні абавязкова прывядуць да змяцення з твару зямлі ўсіх разбойнікаў свету, якія топчуць свабоду ўсяго чалавецтва, і да хутчэйшага аднаўлення справядлівага міру ва ўсім свеце».

Н-скі ордэнаносны авіябудаўнічы завод. **НА ЗДЫМКУ:** У зборачным цэху. Мантаж баявых машын.

МІЖНАРОДНАЯ ІНФАРМАЦЫЯ

НАВЕДВАННЕ ІДЭНАМ тав. МАЙСКАГА

22 чэрвеня ўдзень міністр замежных спраў Ідэн у сувязі з другой гадавінай германскага ўтаржэння ў Расію наведаў совецкага пасла Майскага і перадаў яму добрыя пажаданні англійскага ўрада.

Мітынгі ў Англіі ў сувязі з другой гадавінай Айчыннай вайны Совецкага Саюза

22 чэрвеня ва ўсёй Англіі адбыліся мітынгі, якія прайшлі пад знакам англа-совецкага адзінства. У мітынгу ў Бірмінгаме, на якім старшынёй быў лорд-мэр горада, прынялі ўдзел прадстаўнікі многіх грамадскіх колаў горада. У горадзе Стэйнсе арганізаван англа-совецкі тыдзень. У горадзе Хейсе адбыўся канцэрт, на якім былі выкананы совецкія песні. Пасля канцэрта быў праведзен мітынг, удзельнікі якога перадалі насельніцтву горада Каўрова, Іванаўскай вобласці, партрэт таварыша Сталіна, вышыты шоўкам.

Многалюдныя мітынгі адбыліся таксама ў Глазго, Эдзінбургу і ў многіх іншых гарадах Шатландыі.

ДЗЕЯННІ САЮЗНАЙ АВІЯЦЫІ

Ноччу 22 чэрвеня англійская авіяцыя зрабіла надзвычай канцэнтраваны налёт на нямецкі горад Крэфельд, дзе размешчаны металургічныя заводы, якія выпускаюць спецыяльную сталь, а таксама вугальныя шахты, буйны хімічны завод і парашутны завод. У паветраных аперацыях удзельнічала звыш 700 бамбардыроўшчыкаў. За час налёту на Крэфельд быў такі перыяд, калі кожную хвіліну скідваліся 5 бомбаў вагай 1.800 кілаграмаў.

Вялікія злучэнні цяжкіх амерыканскіх бамбардыроўшчыкаў паспяхова атакавалі 22 чэрвеня розныя аб'екты ў Рурскай вобласці Германіі і ў Бельгіі.

Разбуральны налёт на Неапаль

У ноч на 21 чэрвеня бамбардыроўшчыкі саюзнікаў зрабілі налёт на аб'екты Неапаля. Значныя страты нанесены чыгуначным складам і прамысловым прадпрыемствам.

Удзень 21 чэрвеня вялікія злучэнні бамбардыроўшчыкаў атакавалі Рэджо-дзі-Калабрыа і Сан-Джовані (Італія). На варожыя аб'екты было скінута каля 130 тон фугасных і запальваючых бомбаў.

У Неапалі разбурана амаль палова арсенала. Тры бомбы трапілі ў тарпедны завод. Моцна пашкоджаны завод Брэда, які вырабляе фюзеляжы самалётаў. Бомбы папалі таксама ў казармы, артылерыйскія склады і гаражы. Адзначана 25 прамых пападанняў у Цэнтральны вакзал і запасныя шляхі.

Удары па чыгуначнаму транспарту Італіі

Авіяцыя саюзнікаў нанесла сур'ёзныя страты чыгуначнаму транспарту Італіі.

Па словах асобы, якая нядаўна прыбыла ў Стакгольм з Італіі, у выніку апошніх налётаў авіяцыі саюзнікаў было выведзена са строю звыш 40 паравозаў і 350 таварных вагонаў. Разбурана многа чыгуначных збудаванняў, сартыровачных станцый, вакзалаў, складаў і інш.

Італьянскія чыгункі, указвае карэспандэнт, вельмі перагружаны. Работа чыгуначнага транспарта дэзарганізавана ў выніку таго, што сотні італьянскіх чыгуначнікаў кідаюць работу, ратуючыся ад налётаў авіяцыі саюзнікаў.

Перарвана чыгуначная сувязь паміж Неапалем і Калабрыяй

Як перадае бернскі карэспандэнт газеты «Нью-йорк таймс», чыгуначны рух паміж італьянскімі гарадамі Неапаль і Рэджо-дзі-Калабрыа перарваны.

Голад ва Францыі

Газета «Пці дофінуа», якая выдаецца ва Францыі пад нямецкім кантролем, піша:

«Шмат у якіх сельскіх абшчынах наступіў сапраўдны голад. Хатнія гаспадыні не ведаюць, куды зварочвацца за дапамогай. Бульба і вясенняя гародніна зусім зніклі. Яны рэквізаваны быцам для кансервіравання. Мучныя вырабы выдаюцца толькі ў вялікіх гарадскіх цэнтрах. Хлеб стаў справай роскашы, і ў шмат якіх сельскіх мясцовасцях насельніцтва бачыць яго далёка не кожны дзень. Дарэмна зварочвацца за кавалкам хлеба да суседзяў-фермераў. Яны самі сядзяць без хлеба».

ТРАФЕІ ВЯЛІКІХ БІТВАЎ

У Маскве адкрылася выстаўка ўзораў трафейнага ўзбраення, захопленага ў немцаў у 1941—1943 годах. На вялікай тэрыторыі выстаўкі, на яе пляцоўках і ў павільёнах можна бачыць самыя розныя ўзоры зброі, захопленай у немцаў, — ад 4-маторнага дальняга бамбардыроўшчыка і знішчальніка апошняга выпуску да вучэбна-трэніровачнага самалёта, ад афіцэрскага пісталета да 305-міліметравай гаубіцы і шасціствольнага мінамёта. На выстаўцы можна пабачыць і бронетранспарцёры, і павозкі з пастромкамі, і веласіпеды, і бронеаўтамабілі, і танкі ад лёгкага да цяжкага.

Толькі невялікая частка зброі, выбітай з нямецкіх рук Чырвонай Арміяй за два годы, выстаўлена там, дзе немцы спадзяваліся зімаваць яшчэ ў 1941 годзе...

Цяжка сабе нават уявіць, якую плошчу заняла-б, калі-б яе паставіць у рад, уся нямецкая тэхніка, якая захоплена ці знішчана Чырвонай Арміяй за два годы вайны! Уявіце сабе шарэнгу з 56 тысяч нямецкіх гармат, 42 тысяч танкаў, 43 тысяч самалётаў...

Два годы назад немцы рушылі на нас велізарную смертаносную тэхніку. Гледзячы на гэтую тэхніку, разумееш, якая вялікая мужнасць і якія вялікія сілы былі патрэбны, каб надламіць фашысцкую ваенную машыну, развеяць у прах лягенду немцаў аб іх непераможнасці.

Аддзел авіяцыі. Тут выстаўлены бамбардыроўшчыкі, разведчыкі, карэктыроўшчыкі, вучэбна-трэніровачныя і транспартныя самалёты. Перад наведвальнікам выстаўкі запалоненыя «Месершміты», «Юнкерсы», «Хейнкелі».

На гэтых машынах гітлераўскія вырадкі ў першыя месяцы вайны палілі і ператваралі ў руіны беларускія гарады і вёскі, расстрэльвалі на шляхах жанчын і дзяцей, якія ратаваліся ад бамбардыровак. На фюзеляжы «Месершміта» эмблема: «Туз чэрвей». Мы ведаем, прайшлі ўжо тыя дні, калі гітлераўскія злачынцы беспакарана палявалі за нашымі людзьмі на прыфрантавых дарогах. Нямецкія «асы» не могуць зберагчы цяпер уласныя аэрадромы ад удараў авіяцыі саюзнікаў. Іх эмблемы ім не дапамагаюць.

Вось стаіць нямецкі танк «T-VI» ці, як клічуць яго немцы, «тыгр». Гітлераўцы вельмі ганарыліся гэтай машынай і заўчасна абвясцілі яе непераможнай. А цяпер стаіць гэта стальная крэпасць на маскоўскай выстаўцы, а побач з ёю — такі-ж «тыгр», ушчэнт разбіты залпамі совецкіх артылерыстаў. На ім няма жывога месца!

На выстаўцы прадстаўлены дзесяткі тыпаў варожых танкаў. За два годы вайны совецкія байцы захапілі ці знішчылі 42.400 такіх нямецкіх танкаў.

Вось 211-міліметравая германская гаубіца, якую прымянялі немцы пры блакадзе Ленінграда, у бітвах пад Масквой і Сталінградам. Такіх гаубіц на выстаўцы 11. Але колькі іх вораг пакінуў на палях Падмаскоўя, у стэпах Кубані, па дарогах Украіны!

Узоры трафейных гармат, паказаныя на выстаўцы, даюць дастатковае ўяўленне аб нямецкай артылерыі. Тут сабраны гарматы ўсялякіх калібраў, дальнабойныя, скорастрэльныя. Тут ёсць і гарматы, узятыя немцамі ў акупіраваных імі краінах. Гэты-ж аддзел наглядна паказвае, што германская прамысловасць не спраўляецца папаўняць тыя велізарныя страты ваеннай тэхнікі, якія нясе нямецкая армія на совецка-германскім фронце. Яна вымушана хутка пераабсталёўваць і пастаўляць фронту такія застарэлыя гарматы, як 47-міліметравая бельгійская гармата і французская гармата ўзору 1897 года.

Выстаўка ўзораў трафейнага ўзбраення, захопленага ў немцаў за час айчыннай вайны, ярка дэманструе сілу Чырвонай Арміі, якая ў ходзе баёў загартавалася, узмацнела, якая падарвала ваенную магутнасць гітлераўскай Германіі. У груды металалому яна ператварае хвалёную гітлераўскую ваенную тэхніку.

Вялікую дапамогу Чырвонай Арміі ў знішчэнні ворага і яго ваеннай тэхнікі аказваюць нашы слаўныя партызаны, якія за час вайны знішчылі больш 300.000 гітлераўскіх нягоднікаў, арганізавалі крушэнні не менш 3.000 паяздоў, разбурылі 3.263 чыгуначныя і шасэйныя масты, спалілі і ўзарвалі 895 складаў са зброяй і боепрыпасамі.

Партызанскія атрады на акупіраванай ворагам совецкай тэрыторыі за час вайны разбілі больш 1.000 варожых танкаў, каля 500 самалётаў, больш 14.000 аўтамашын, больш 350 гармат.

Апрача гэтага нашы слаўныя партызаны захапілі ў ворага багатыя трафеі, сярод якіх звыш 5.000 кулямётаў і аўтаматаў, больш 25.000 вінтовак, 163 гарматы, 76 танкаў.

Так гераічная Чырвоная Армія на фронце, а совецкія партызаны ў варожым тыле б'юць немцаў, знішчаюць іх тэхніку, набліжаючы дзень канчатковага разгрому нямецка-фашысцкіх акупантаў.

Бесперапынным патокам ідуць на выстаўку маладыя і старыя, мужчыны і жанчыны. Асабліва многа франтавікоў. Яны з задавальненнем дапаўняюць экскурсаводаў, расказваюць аб баявых эпізодах, удзельнікамі якіх яны былі. Наведвальнікі з велізарнай увагай слухаюць расказы байцоў і камандзіраў аб сіле совецкай зброі, аб адвазе сыноў нашай вялікай радзімы, якія грамяць нямецкую тэхніку і жывую сілу. Гордасцю за сваю Чырвоную Армію, якая адалела такую сілу, поўняцца сэрцы наведвальнікаў выстаўкі. Камандзіры, байцы, рабочыя, служачыя, школьнікі, аглядаючы трафеі Чырвонай Арміі, гавораць:

— Наша армія здолела біць узброеных да зубоў фашыстаў у 1941—1942 годзе. Мы здолеем, у саюзе з Англіяй і Амерыкай, дабіць фашысцкага звера. Ні самалёты, ні танкі, ні гарматы — нішто не выратуе немцаў ад нашай зброі, ад немінучай іх пагібелі!

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.
А1374.